

(Continuació)

XLI EL SIBARITA

De la seva activitat com a organitzador de la política —la del seu partit, ja es comprèn— n'hem parlat a bastament. Segons Josep Maria de Sagarra ("L'Aperitiu"),

"Agulló ha estat molts anys la persona providencial del catalanisme. L'habilitat i el talent d'Agulló havien contribuït a conquistar per al catalanisme —en tots sentits— moltíssimes d'aquestes ànimes poc inflamades i intenses devotes del llibre de caixa. (...) Ell era un autèntic catalanista, autèntic com n'hi ha pocs, i era un apassionat, gairebé amb un apassionament d'infant, de totes les coses de Catalunya. I per damunt de tot era un romàntic."

Si bé l'exercici de la política constituïa per a ell un "canvi d'activitats" respecte del periodisme, dins la qual Agulló relevava en "Pol", cal dir que en l'exercici de la política era així mateix rellevat pel "Nandu". El "Nandu" no era pas exactament ni el senyor Agulló ni en "Pol" de "La Veu", sinó un estiu que treia tot el suc que podia a una costa, la Costa Brava, inexplorada turísticament i que li oferia el tresor de la seva calma, de la seva bellesa, de la seva gent, a mans plenes i en tot moment. Sembla ben cert que les quartilles que de Barcelona viatjaven amb ell cap a la costa, tornaven a Barcelona amb la mateixa blancor immaculada d'origen —si és que no havien volat abans, perdudes entre les sorres de la platja. Agulló vivia un somni a estones beatífic, a estones exultant. I els somnis no podien escriure's tot somiant. Somiar és una mena de viure, i escriure és recordar, sigui somnis sigui realitats. I és impossible de recordar el futur o el present. L'única excepció verificable és l'article destinat a "La Veu" que escrivia des d'on es trobés: Madrid, Groenlàndia, Blanes o, finalment, Santa Coloma de Farners...

Barcelona era, amb tota seguretat, el seu punt de partida permanent, sempre amb bitllet d'anada i tornada. A pesar del seu enamorament per la costa que ell mateix qualificava de brava, Agulló no hauria pogut resistir una estada indefinida lluny de la seva Barcelona. I potser perquè era un home tan profundament barceloní —en aquest aspecte diríem potser "tan localista"— estimava tan sense mesura la costa. Amb Barcelona s'hi havia casat formalment, pel civil i per l'església. Amb la Costa Brava vivia un etern idilli, "una altra mena d'amor". Un mena d'amor idealitzat i arborat alhora, corprendor i exigent... Aquests amors fora dels canons establerts, són exigents. Per això quan les forces ja li manquen, ha d'allunyar-se'n i sense masa convicció, procurarà conformar-se:

"la terra és ferma i no enganya com l'onada de les mars..."

Pensem que, una vegada retornat definitivament de les Amèriques, Agulló demostrà una afecció especial al pluriempleu, encara que llavors hom no l'anomenés així, ja que, ultra les ocupacions que ja li sabem, encara ocupava càrrecs més o menys burocràtics en diverses empreses. Així es despré d'aquest fragment d'en Girbal Jaume (Agulló, en "Pol" i el "Nandu"):

"Algú ha dit que la taula on escrivia a La Veu o a casa seva, era un veritable calaix de sastre a

l'estil dels més savis o dels més joves. Al costat de versos inacabats, unes estadístiques de la Companyia de Ferrocarrils de M.S.A. o dels Ferrocarrils del Nord o de la Companyia Hispano-Americana d'Electricitat, un discurs d'encàrrec..."

I encara li quedava temps —afegim nosaltres— per anar a "portar els llibres", dos o tres cops la setmana, a una merceria o perfumeria del Torrent de les Flors, propietat d'una senyora, o senyoreta, que, tot i tractar-se d'una botiga modesteta, no es veia en cor de portar-ne la comptabilitat, tota sola.

Aquesta activitat esgotadora comporta, per poder-la dur a terme, un caràcter reflexiu i assossegat. Si, senyors, Agulló estimava la vida, i volia gaudir-la acceptant-ne les inevitables limitacions, però disposat a no malbaratar-ne ni una gota. D'aquí que les seves estades perllongades a la Costa Brava, de panxa al sol i contemplant l'horitzó impassiblement, no fossin totalment gratuïtes. Un fort esforç requereix, com a compensació, un descans consistent.

"Era llaminer, gran entès de la bona cuina", ens diu Sagarra. Que Agulló era un llaminer no és cap secret. I sempre li agradà la bona taula, fins i tot quan ja, degut al seu precari estat de salut, el fet de tenir una bona gana és més aviat una tragèdia que altra cosa. Era un sibarita de la bona cuina. Per ell, el punt culminant d'una festa major és "la taula ben parada tothora, pel gormand", i quan canta el Pla del Llobregat, acaba amb aquests versos:

El dia que la Pàtria respiri llibertat,

el dia que els traïdors d'ésser-ho es penedeixin,

l'àpat de la Victòria, oh Pla del Llobregat,

com un present mirífic tés fruites endolceixin!

Les estades a la Costa Brava no consistien, doncs, solament a contemplar les onades de la mar i fer la manilla amb els pescadors. La manduca constituïa bona part del programa. I no diguem dels viatges "de recreu" per mar... Efectuà, per pur capirici, un viatge amb alguns amics, entre els quals Cambó, a Spitzberg, cap a la Groenlàndia, on visitaren illes pràcticament desertes, amb una hora de llum solar al dia. I el creuèu "Ruta de Jaume I", mig turístic, mig de propaganda política. I tants d'altres...

Agulló no faltava, amb d'altres amics, Cambó incluit, el dia de Santa Cristina, a la seva casa de Blanes per tal de veure "sa morra", la divertida i apassionant cursa de barques que tan bé ens descriu en les seves "Marines". Tampoc no faltaven cada any, tots plegats, a Aigua Blava. Posaven, a casa del senyor Sabater, de Begur, i allí solien fer tota la temporada de pesca. Sigui en excursions i fontades, sigui a dins o al peu d'una barca, a la mateixa platja, Ferran Agulló era l'encarregat de preparar els àpats. I, ho diu tothom, ho feia a consciència... Pel dia de "sa morra morra" hi havia pels de la "colla" i llurs familiars, un meu especial i ja tradicional, per a l'esmorzar: croquetes de bacallà, costelles a la brasa "al Pol", o sigui agafant un bon tros de cansalada i, tot prement-la amb el puny, deixar que el suc regalimi

sobre les costelles mentre van rostint-se —a part altres detalls de menor importància—. Dolços variats. I xampany, servit amb porró i en abundància. Cambó afirmava que era insuperable.

XLII LA DIABETIS

Com a bon gurmet, Agulló volia saber què menjava, el nom del plat escollit i, a poder ser, la fórmula secreta emprada. A tal efecte s'assessorava de tothom i sobre tot dels pescadors, aquells pescadors que amb la mateixa llestesa i simplicitat us sabien fer un suculent i modestíssim ranxo, que un complicat menú digne de reis. Però les coses del món, principalment les agrades, són efímeres, ja se sap.

Així un bon dia se li diagnosticà diabetis —en dir bon dia ens referim al del diagnòstic, no al d'inici de la malaltia— i l'home va començar a fer el camí que solen fer molts en casos així. De primer, assessorar-se d'un altre metge. Després canviar de metge. Després provar certes herbes de la muntanya que diu que van tan bé i que en Tal s'hi va curar. Després fer-se visitar pels metges amics de la família... I finalment decidí d'anar expressament a París per tal que li donés una mirada una eminença mèdica que algú li havia recomanat.

De nou a Barcelona, i qui diu Barcelona vol dir igualment la Costa Brava, i durant força temps, Ferran Agulló anava rebent de la capital de la França unes càpsules o píndoles poc menys que miraculoses, al seu dir. Tot amb tot, no pogué evitar un remei prescrit unànimement per tots els consultats: el règim dietètic, mètode d'alimentació que alternava amb altres període de "no règim", amb marcada preponderància d'aquests darrers.

En aquella època de la seva vida, les tardes de molta feina, en què ni temps tenia d'arribar-se al Colon, es feia portar a la redacció de "La Veu" uns panets —de "règim", naturalment—. I fou precisament en aquestes circumstàncies que se li ocorregué d'escriure i fer editar un llibre titulat "Llibre de la cuina catalana".

Aquest llibre, que en opinió d'en Joan Cabané, "es nota de seguida que és fet per un afeccionat", denota, si més no, una lloable inclinació a rehabilitar aquells plats típics de la nostra Costa, dels receptes dels quals només els veritablement iniciats són facultats a retransmetre a la descendència directa i algun que altre amic privilegiat i de molta confiança, i no han estat mai posades a l'abast del públic. Diuem, però, que en el "Llibre de la cuina catalana" hi figuren també, de més a més, d'altres plats que són veritables descobriments intuïtius i filigranats.

Per l'amenitat del text sembla que hom, tot i no anar firmat, en calà de seguida l'autor. Amb tot, i per si no n'hi havia prou, Ferran Agulló hi inserí, com a rúbrica, un anunci a tota plana que fa així: "Catalans! A l'hora d'esmorzar llegiu La Veu de Catalunya (edició del matí) i a l'hora de sopar, l'edició del vespre. El més gran rotatiu català". Jo n'he tingut un exemplar a les mans el qual duia aquesta dedicatòria autògrafa a una distingida actriu catalana: "A la meva bona amiga Teresa Gay. Devotament".

D'aquest llibre se'n féu una segona edició, el que vol dir que la primera

s'havia esgotat o poc menys. Aquesta segona edició estava en dipòsit, fins l'any 1938, en una botiga de la Plaça Nova. Era en temps de la nostra guerra civil. Una bomba de les que deixava anar, amb força assiduat aquell any, l'aviació italiana sobre Barcelona, caigué i explotà a la casa del costat i, en el consegüent incendi, pràcticament tots els exemplars del "Llibre" quedaren molt malparats, ja que els que s'havien salvat de les flames sucumbiren als efectes de l'aigua amb què foren ruixats pels benemèrits bombers. Aquesta segona edició no arribà a posar-se a la venda. Uns pocs exemplars, que resultaren passablement indemnes, van anar a parar posteriorment a la llibreria d'en Salvador Bonavia.

Que hàgim dit d'Agulló que era amant de la bona taula, no comporta pas que no fos delicat i pulcre de maneres i elegant en el vestir i més encara, malgrat la seva estatura, regular tirant a baixa, que no fos un tipus fatxendós i amb aquells atributs externs de simpatia, d'"home de món" que tant solen agradar a les dones. En ocasions, no obstant, i segons testimoni del ja citat mestre de cuina Joan Cabané, el qual el coneixia prou bé de quan les tertúlies del Colon, "Ferran Agulló era fort de caràcter i sabia aixecar la veu quan convenia, més que més, davant de cambres i d'altres servidors".

Aquesta apreciació de Joan Cabané corrobora, evidentment, la realitat de la seva fama de polemista mordaç, sigui oralment entre els contertulis, sigui des de les pàgines de "La Veu"; una mordacitat que sabia i gustava d'usar a grans dosis quan tractava amb personalitats de la política o de les lletres. Amb els servidors o gents socialment més baixes, sempre que fossin uns seus subordinats, la mordacitat no era obligada —deia— ans callia simplifíca, ja que d'altra manera "no l'entendrien...". Conducta que s'adiu perfectament amb el seu concepte classista i aburgesat de la societat del seu temps.

Entravertit, de temperament sanguini, les seves facècies verbals, quan se sabia escoltat, li servien de saludable expansió quasi en la mateixa proporció que els àpats multitudinaris o, com a mínim, en petit comitè. Referent-se als àpats que se celebraven a la Costa Brava, diu J.M. de Sagarra ("Memòries", p. 579) que "malintencionats feien córrer que, de tant en tant, aquells patricis agafaven saludables borratxers en els racons més poètics de la Costa Brava...".

Abastant un bon període de la seva vida, el mateix Sagarra ens dona aquest retrat d'Agulló: "La primera vegada que vaig veure Ferran Agulló, jo devia tenir vuit o nou anys, en una vetllada vagament literària a la qual em va dur el meu pare. Ferran Agulló aleshores era més aviat ple i vermell, amb un gran bigoti negre i duia un coll fort d'ataletes de proporcions gairebé germàniques. Quan bastants anys més tard vaig conèixer i ser un bon amic d'Agulló, l'home havia canviat considerablement. (...) Tenia la imatge, les característiques d'aquest home tan profundament humà que els anys, les malalties i els treballs de la vida acabaren definitivament... Ell, poeta romàntic, una mica de mentalitat bohèmia, castigat i ensenyat per totes les unglades de la vida, es pot dir que era la representació més autèntica d'aquell catalanisme que ha influït en la formació de la consciència actual" ("Mirador" del 6-7-33). I encara, Sagarra, insisteix: "...la majoria de la seva ciència l'havia après en els cafès, en els aldarulls de la plaça i en tots aquells racons de la vida privada on se senten al viu les implacables garrotades de la sort!".

(Continuarà)